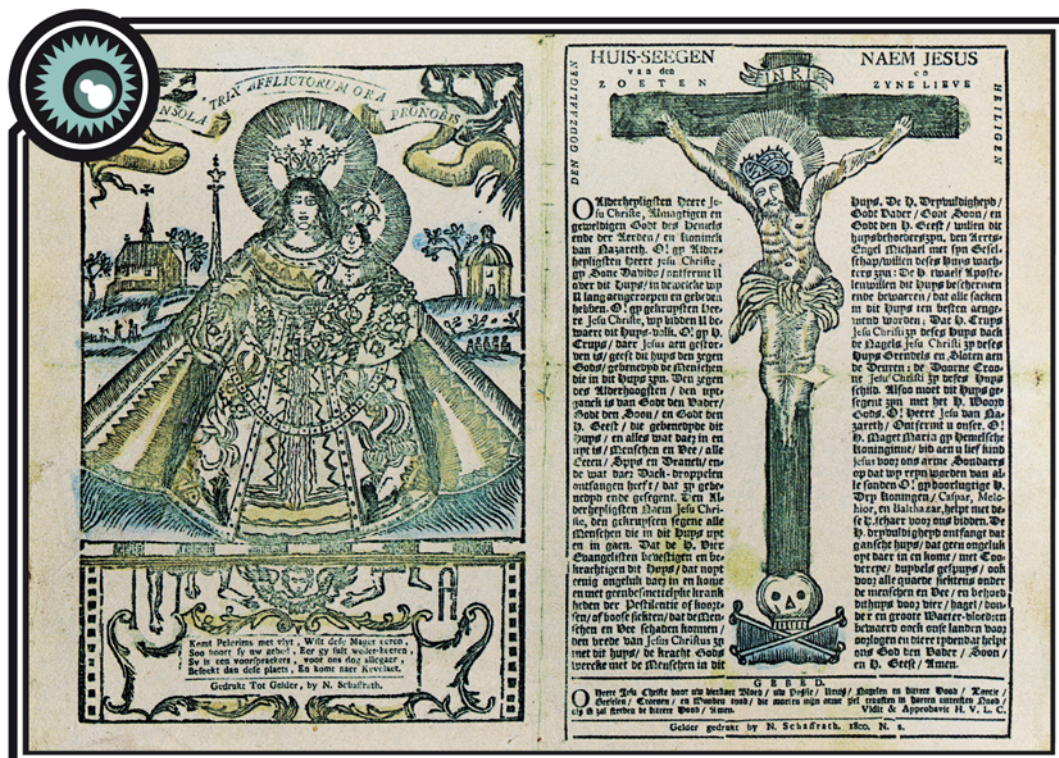

HUISZEGEN Begijnhofmuseum Turnhout

Onooglijk klein en onopvallend hangt dit object bovenaan de deurpost in de keuken, één van de meest sfeervolle, authentieke plekken in het Begijnhofmuseum en onderdeel van het oude convent van begijnen. De huiszegen is een dubbelprentje met een illustratie van O.L.V. van Kevelaer en aan de andere zijde “den godzaaligen / huis-segen van de soeten / naem Jesus en syne lieve / Heiligen”, met een afbeelding van Christus aan het kruis. Het prentje is bevestigd met nagels, de duimspijker was nog niet uitgevonden. Onze-Lieve-Vrouw is afgebeeld met Kind onder een breed gespreide mantel. Links op de achtergrond is de stad Luxemburg zichtbaar, rechts de genadekapel buiten deze bedevaartsstad.

De Mariaverering had een belangrijke plaats in het spirituele leven van de begijnen. De prent is ingekleurd door middel van sjablonering. Het is een zogenaamd 'centenprentje', gedrukt in 1800 door N. Schaffrath te Gelder. De plaats Kevelaer behoorde tot het Overkwartier van Gelder en tot de Zuidelijke Nederlanden. Kevelaer, nu gelegen in de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen, is een bekend bedevaartsoord. Sinds 1642 wordt er een als wonderbaarlijk beschouwde afbeelding van de Maagd Maria vereerd. Veel katholieken pelgrimeren jaarlijks naar dit genadebeeld, dat in het Latijn bekend staat als de “Consolatrix Afflictorum”, de “Troosteres der Bedroefden”. De meesters van de broederschap verzorgen nog dagelijks een Marialof en vespers, zodat de kerk ook buiten het bedevaartsseizoen een plaats van gebed blijft.

Kevelaer speelde een bijzondere rol voor de Nederlandse katholieken in het protestantse noorden, waar katholieke geloofsuitingen in het openbaar verboden waren. Zij konden in Kevelaer publiekelijk hun geloof uitoefenen, want in het koninkrijk Pruisen bestond godsdienstvrijheid. Naast Heiloo, Maastricht en 's-Hertogenbosch behoort Kevelaer tot de belangrijkste pelgrimsoorden voor Nederlandse katholieken. Uit deze bedevaartsplaatsen werden de meeste huiszegens meegebracht.

Overigens zijn volgens de historicus Knippenberg de oudste en meest bekende exemplaren bij Brepols en bij andere Turnhoutse drukkers uitgegeven. Ze werden vaak elders verkocht.

Bij een reis door Brabant noteert een predikant in 1799 dat er in elke katholieke woning een huiszegen te zien is, een afbeelding van een gekruisigde Christus, vergezeld van een gebed. Ook ziet hij op muren van veel huizen grote witte kruisen met kalk gewit. Vooral de drempel van een huis moet worden beschermd tegen boze invloeden. Een kruis van stro of hout wordt wel onder de dorpel verborgen.

De oudste, laatmiddeleeuwse religieuze prenten hadden al een stichtelijk doel, maar dienden ook om het kwaad af te weren. Het gebed "Den Godzaligen Huis-Seegen" roept om de zegen over het eigen huis. Deze tekst maakt duidelijk wat de dagelijkse zorgen van de mensen waren: "...dat noyt eenig ongeluk daer in en kome en met geen besmettelyke krankheden der Pestilentie of koortsen of voose siekten dat de Menschen en Vee schaden kunnen...". De mensen voelden zich kwetsbaar: "dat geen ongeluk opt daer in en kome met Tooveereye, duyvels gespuys, ook voor alle quaede sichtens onder de menschen en Vee, en behoed dit dit huys voor vier (vuur), hagel, donder en groote Waetervloeden bewaerd oock onse landen voor oorlogen en diere tyden". Dit verklaart mede de plek van deze huiszegen in de keuken van het voormalige convent.

Tekst: Jef Van den Bergh

Archief & Musea Turnhout

Inventaris:

Begijnhofmuseum Turnhout B0117
Begijnhof 56, 2300 Turnhout

Literatuur:

- W.H.Th. Knippenberg, *Devotionalia. Religieuze voorwerpen uit het katholieke leven*. Eindhoven 1985, deel I.

De volledige tekst van dit centenprentje is te lezen op de website <http://www.vriendenbegijnhof.be> (op de webpagina 'Artikels').

Het object van de maand is een initiatief van Archief & Musea Turnhout. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze websites (doorklikken naar Object in de kijker).

Archief & Musea Turnhout • Druivenstraat 18 • B-2300 Turnhout

Tel: +32 14 44 33 98 • www.archiefenmuseaturnhout.be

v.u.: Paul Van Miert, Campus Blairon 200, B-2300 Turnhout